

ŠTAFETA

Ne sjećam se točno koja je to godina bila, uglavnom, te godine se prvi puta trčala štafeta. U školi zapravo nitko nije znao što je to štafeta, tek nakon puno priča i objašnjenja shvatili smo o čemu se radi. A učitelj se svojski trudio da nam to objasni. Čitao nam je na ploči kako po prilici izgleda, svakodnevno nam je čitao iz novina gdje se nalazi, kuda putuje i kad će konačno stići do nas. U školskom dvorištu danima smo trčali s komadom drveta, dodavali iz ruke u ruku i strogo pazili da nam drvo ne ispadne iz ruku. Kakva bi to sramota bila da nekome, kojim slučajem, ispadne štafeta u blato ili u prašinu, a tu će štafetu u konačnici držati u rukama drug Tito.

Zaista su nas dobro pripremali. S mišlju o štafeti lijegali smo u krevet i s tom mišlju bismo se ujutro budili. A da ne govorimo o tome da smo štafetu sanjali u svim mogućim situacijama i doživljajima. Jednom riječju, bila nam je to opsesija, uzbuđenje jednako ravno prvoj Svetoj pričesti.

Nositi štafetu trebala je biti izuzetna čast, koja nije mogla pripasti onima koji su zbog nečega zgriješili. Tako je Franji zabranjeno nositi štafetu, iako je bio najbrži trkač u razredu jer se s nekim potukao. Štef opet nije naučio pjesmicu pa je i njemu oduzeto pravo na nošenje štafete.

Konačno je došao i taj dugo očekivani dan. Štafeta, naravno, nije dolazila u selo, ali je prolazila glavnom cestom Koprivnica - Virovitica gdje smo je mi trebali nositi. Svi smo imali crvene marame i plave trorođe kape s ušivenom crvenom zvijezdom. Da ne pričam kako smo do toga došli jer su i to bile prave traume, svaki komadić platna je bio dragocjen jer ga nije bilo i nije ga se moglo kupiti.

Cesta od Đurđevca do Kloštra bila je ravna, kao *linirom* povučena, s visokim jablanovima sa svake strane. Učitelj nam je rekao da trčimo uz rub ceste po prašini jer je sredina ceste nasuta ostrim kamenjem što baš ne bi bilo ugodno za naše bosome. Bili smo raspoređeni na svakih stotinjak metara, zalegli u travnati jarak pokraj ceste i čekali. Svibanjsko sunce nesmiljeno je pržilo pa sam se zavukao u hladovinu jablana. S jedne i druge strane ceste more zelenog žita u kojem su se plavili cvjetovi različika pomiješani s crvenim cvjetovima divljeg maka. Negdje u plavetnilu neba pjevala je ševa. S nestrpljenjem sam očekivao da se na horizontu pojavi ta dugo očekivana štafeta. Prometa nikakvog, kao da je sve zamrlo. A onda se odjednom na obzoru pojavi oblak prašine. Eh, to je to, ide konačno ta štafeta. No, odjednom se sledih. Taj oblak prašine podsjetio me na nešto ružno o čemu do tada nikad nisam pokušavao razmišljati.

Bio je lipanj 1945. godine. Roditelji su nešto radili u polju i trebao sam otići za njima. Uvijek sam tražio neke poprečne staze, tako sam i ovaj puta izbio na cestu preko polja. U daljini sam ugledao oblak prašine i nekakvu kolonu. Znatizelja me prikovala uz cestu i ostao sam u travi čekajući da vidim o čemu je riječ. Nakon pola sata stigla je do mene kolona nepoznatih ljudi u poderanim uniformama, prašnih, neobrijanih i upalih obraza. Prolazili su kraj mene na desetak metara udaljenosti, no nitko me nije primijetio sakrivenog u travi. Iz očiju im je virio strah, umor i izbezumljenost. Prolazili su šutke, činilo mi se da kraj mene prolazi sprovod. Kolonu su pratili naoružani vojnici na konjima, s trorogim kapama i zvijezdama kakva je i meni sada bila na glavi. Kolona je šutke prošla pokraj mene i kad se već udaljila kojih stotinjak metara, netko je iz kolone potrčao prema polju. Čuo se kratki rafal i vidio sam da je taj čovjek pao u jarak. Kolona se na trenutak zaustavila, a onda je netko od pratioca povikao: "Hajde, hajde, što ste stali, majku vam banditsku, produži!"

Kada je kolona već daleko odmakla, potrčao sam da vidim što radi onaj u jarku. U travi, ispod jablana na kojem je netko nevještom rukom ucrtao probodeno srce, ležao je čovjek. Plavokosi mladić kojemu su po licu tek počele izbadati nježne pahuljice. Otvorenih, nebesko plavih očiju koje su razrogačeno gledale nekud u prazno. Činilo mi se da se oči smiješe, da li meni ili ševi koja je treperila u zraku. Iz usta koja su se izvila u bolan grč, tekao je tanki mlaz krvi. Nije pokazivao nikakvog znaka života, a ja sam u paničnom strahu pobjegao, ne znajući ni sam što poduzeti. O tome sam navečer pričao kod kuće, ali su mi rekli da to zaboravim i nikome ne pričam. I nisam pričao i pokušao sam zaboraviti. Tek sada kad sam ugledao oblak prašine i kolonu koja mi se približavala, javila mi se ta slika i bolno sjećanje na taj događaj.

Pogled mi slučajno padne na stablo jablana pokraj kojeg sam stajao. Na njemu je bilo ucrtano probodeno srce. Bože, pa to je upravo ono isto mjesto. Kako se kolona približavala, zamaknuo sam za stablo i skamenjeno promatrao kako pokraj mene prolaze. Odmakli su već daleko kada sam se pribrao i preko polja otrčao kući.

Drugi dan u školi učitelj me je pitao gdje sam bio za vrijeme štafete. Netko od dječaka je dobio: "Drug učitelj, on je zaspao u travi." Svi su se grohotom smijali, a učitelj me je za kaznu poslao u kut na stajanje. Nisam progovorio ni riječi jer se o tome tada nije pričalo.

Bernarda VARGA BABIĆ

BOŽIĆNA PRIČA

*B*ilo je to točno prije tri godine.

U moju malu podstanarsku sobicu, ne kucajući na vrata, mrka i zapuštena izgleda, banuo je neljubazni gazda, larmajući i vičući:

- Danas je Božić! Čak i ti bi se mogla sjetiti da je 25. dan u mjesecu! Čekao sam te i prošli mjesec i mjesec ranije! To tako više ne može! Ja živim od stanarine, a ti ne plaćáš!

Ukočila sam se od neugode i straha još od trenutka kad sam začula struganje njegovih papuča po stepeništu. Nikad nisam ni trebala uzeti stan kod tog starog, neuljudnog i neurednog starca.

Ali taj sobičak za jednu osobu bio je najbolje rješenje što sam ga našla u kriznom trenutku svoga života. Soba je blizu moga poduzeća, pa sam, naročito u zimsko vrijeme, u 5.30 ujutro zahvalna za blizinu stanovanja. A i stanarina nije previsoka u odnosu na one što ih plaćaju moje kolegice s posla. Pa ipak, i taj iznos je velik izdatak za mene, s obzirom da je plaća neredovita, a u zadnja tri mjeseca i posve izostala. Ono malo uštedevine što sam je uspjela prikupiti odricanjem od kupovine tijekom ove cijele godine, brzo će se istopiti. To ne smijem dirati, ta što ću jesti! S grijanjem je već pošlo naopako - starom su isključili plin već početkom jeseni! Znam da je škrt i da nije htio platiti račun za cijelu prošlu godinu. On sjedi u dvorišnoj kuhinji uz toplu peć na drva, bolje rečeno na letvice koje skida cijelog ljeta sa sanduka dovučenih u dvorište s placa, kilometar dalekog. Iz njegova se dimnjaka vije dim, a ja, zamotana u dvije deke sjedim za malim toaletnim stolićem i pokušavam vidjeti dobru stranu štednje plina - bar će mi otpasti račun za grijanje! Šutim već dugo, nikom ništa ne prebacujem i strpljivo čekam zaostale plaće. Nada-